

УДК 616.89

А. В. Чайка

НАДАННЯ ДОПОМОГИ ЛЮДЯМ ПОХИЛОГО ВІКУ, ЯКІ ХВОРЮТЬ НА ПСИХІЧНІ РОЗЛАДИ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Український НДІ соціальної і судової психіатрії та наркології МОЗ України, м. Київ

Одним із наслідків характерної для останніх десятиліть демографічної кризи є значне збільшення чисельності літнього населення, і, як наслідок цього, зростання кількості психічно хворих пізнього віку.

У зв'язку зі значним "постарінням" населення країни та зростанням кількості психічно хворих людей у віці 50–65 років і в похилому (після 65 років) віці, проблема психічних розладів означеної категорії набуває все більшої актуальності.

За даними інформаційно-аналітичного огляду за 2008–2012 рр. «Стан психічного здоров'я населення та психіатричної допомоги в Україні» захворюваність на розлади психіки та поведінки за 2010 – 24598, 2011 – 25730, 2012 – 26547. Аналогічні дані в перерахунку на 100 тисяч населення, склали у 2010 – 219,7, 2011 – 228,6, 2012 – 233,8. Поширеність розладів психіки та поведінки у 2010 – 261824, 2011 – 263696, 2012 – 267978. На 100 тисяч населення 2010 – 2338,0; 2011 – 2343,3; 2012 – 2360,1.

За даними ВООЗ хвороба Альцгеймера та деменція стали найбільш поширеними психічними розладами у похилому віці та посідають четверте місце серед причин смерті людей похилого віку.

Геронтопсихіатрія на сучасному етапі стала одним із пріоритетних напрямів у науці та практиці, що обумовлено з одного боку скрутною демографічною ситуацією, а з іншого – реформами системи охорони здоров'я та загальними тенденціями розвитку психіатрії. У цьому сенсі має значення соціальна спрямованість психіатрії, її зближення із загальною, зокрема медичною практикою, розширення кола фахівців, залучених до вирішення проблем адаптації людей літнього віку, залучення психологів, соціальних працівників, медичних сестер та ін).

У даному випадку слід підкреслити роль соціальних працівників, які надають допомогу в спеціальних геронтологічних центрах, стаціонарах, денних стаціонарах, центрах денного перебування. Соціальні працівники використовують свої знання в області теорії і практики соціальної роботи, геронтології та геріатрії, відповідної нормативно-правової бази.

Під час роботи з людьми похилого віку обов'язково необхідно надавати комплексну допомогу літнім людям,

що мають хронічні психічні захворювання в тому числі за місцем проживання. В умовах постійного зростання вартості послуг, кошти, що виділяються державою на соціальне обслуговування, в останні десятиліття постійно скорочуються, що потребує уваги суспільства до зазначеної проблеми.

У пошуках альтернатив державному фінансуванню, соціальні працівники часто виступають ініціаторами створення громадських організацій, у рамках яких можливе надання необхідної допомоги літнім людям. Якщо брати до уваги закордонний досвід, то у всіх розвинених країнах діють об'єднання інвалідів та осіб похилого віку, діяльність яких виходить далеко за рамки суто побутової, соціально-медичної та соціально-економічної допомоги. Ці організації займаються культурно-просвітницькою роботою, пропонують різноманітні освітні програми, беруть участь у політичному житті своїх країн. Практично всі громадські організації літніх людей (а їх у світі налічується кілька тисяч, у тому числі й кілька десятків міжнародних) прагнуть втілити в життя основні положення Принципів ООН «Зробити повноцінним життя осіб похилого віку» (серпень 1982 р.)

Надання на відповідному рівні соціально-медичної допомоги людям похилого віку з психічними розладами демонструє ставлення держави до категорії населення, яка зробиє свій внесок у розвиток держави, а тепер потребує відповідної уваги та гідного ставлення до себе.

Підсумовуючи, варто сказати, що надання медико-соціальної допомоги людям літнього віку в нашій державі знаходиться на початковому етапі розвитку та не відповідає потребам часу. У зв'язку з соціальними, економічними перетвореннями в сучасному українському суспільстві, проблеми надання соціальної, психологічної та медичної допомоги людям літнього віку з психічними розладами, як однієї з найбільш уразливих груп населення, стоять особливо гостро. Тому виникає необхідність акцентувати увагу не лише на медикаментозному лікуванні, але й переході від психіатричної моделі лікування психічних розладів у осіб похилого віку до сучасної мультидисплінарної моделі, із залученням спеціалістів різних профілів.